

Etični kodeks

Sprejeto na skupščini SDPP 05. julija 2019

ETIČNI KODEKS Slovenskega društva za psihoanalitično psihoterapijo

OPREDELITEV

Etični kodeks psihoterapevtov določa deontološka načela in je zavezujoč za člane in kandidate **Slovenskega društva za psihoanalitično psihoterapijo** (v nadaljevanju SDPP). Kodeks ureja njihove odnose s pacienti, kolegi in društvom. Etični kodeks je usklajen z deontološkimi kodeksi poklicnimi deontološkimi kodeksi zdravnikov in psihologov, pri čemer upošteva posebnosti psihoterapevtske prakse.

Člen 1: *Splošna merila*. Vsi člani in kandidati SDPP morajo spoštovati etična načela psihoterapevtskega dela in so predmet disciplinske preiskave, če pride do neskladnosti z njo. Pomanjkanje poznavanja kodeksa ne zmanjša disciplinske odgovornosti.

Člen 2: *Disciplinske pristojnosti*. Disciplinske preiskave in morebitni sklepi ali predlogi za sankcije so v izključni pristojnosti Etičnega odbora (v nadaljevanju EO), ki je izvoljen v skladu z 21. členom Statuta SDPP. V primeru resne in nujne zadeve ima Izvršni odbor SDPP možnost odločanja o takojšnji previdnostni suspenziji člana ali kandidata, naknadne odločitve pa sprejema EO, ki se takoj aktivira. EO ima tudi posvetovalno funkcijo za člane, ki so v dvomu glede določenega vedenja v odnosu s pacienti ali sodelavci. EO, ob spoštovanju zaupnosti svojega delovanja, mora seznanjati člane s značilnostimi težav, ki jih pri svojem delovanju spoznava pri delu psihoterapevtov in jim mora dajati smernice, ki izhajajo iz pridobljenih izkušenj.

1. poglavje: SPLOŠNA NAČELA IN SMERNICE

Člen 3: *Osnovni principi*. Člani SDPP spoštujejo posameznikovo dostojanstvo in si prizadevajo za ohranitev in zaščito temeljnih človekovih pravic. Pri svojem poklicnem delu se zavedajo in upoštevajo razlike med ljudmi, kot so tiste povezane s starostjo, spolom in spolno usmerjenostjo, socialno-ekonomskim in etničnim poreklom. Širijo znanje o človeškem vedenju in razumevanju sebe in drugih za izboljšanje človekove dobrobiti. Svojo strokovnost uporabljajo le v primerih, ki so v skladu s temi vrednotami. Njihovo poklicno delo in obnašanje mora temeljiti na spoštovanju, poštenosti, korektnosti, lojalnosti in na principih človeške in družbene solidarnosti.

Člen 4: *Informacije in soglasje*. Psihoterapevt mora zbrati podatke, ki potrjujejo indikacijo za psihoterapevtsko obravnavo in pacientu predstaviti splošne značilnosti psihoterapevtskega dela tako, da pacient lahko dojame izvirnosti in specifičnosti predlagane psihoterapevtske metode in njenih

pogojev(settinga). Psihoterapevt ne sme začeti klinične dejavnosti, ne da bi pridobil soglasje v obliki, ki jo določa zakon. Soglasje mladoletnih pacientov morajo dati starši ali skrbniki. V primeru ugotovljene neučinkovitosti svojega dela po ustreznem obdobju mora psihoterapevt bolniku pacientu sporočiti svojo ugotovitev, mu pomagati pri razreševanju odnosa in predlagati, če je to potrebno, druge terapevtske posege. To velja tudi v primeru onemogočenja psihoterapevta samega (na pr. zaradi resnih zdravstvenih razlogov). Psihoterapevt ne more obravnavati oseb, s katerimi je imel ali ima čustvene in/ali spolne odnose; prav tako ne more imeti v zvezi s terapijo neposrednih ali posrednih materialnih koristi, razen dogovorjenega plačila terapije kot take. Če se psihoterapevt strinja, da bo pacientu pomagal na zahtevo tretje stranke, je odgovoren za določanje značaja odnosa med vsemi vpletenimi stranmi.

Člen 5: *Zavrnitev strokovne pomoči*. Psihoterapevt lahko strokovno pomoč pacientu tudi zavrne, če meni, da je izbrani način pomoči neustrezen in mora to pacientu obrazložiti.

Člen 6: *Terapevtske meje*. Psihoterapevt se zaveda pomembnosti terapevtskih meja znotraj terapevtskih odnosov, zato je odgovoren za njihovo vzpostavitev in vzdrževanje, da bi zaščitil pacienta in sebe pred zlorabo.

Člen 7: *Nepristranskost psihoterapevta*. Psihoterapevtska obravnava zahteva spoštovanje pacientovih osebnih mnenj, nevtralen odnos do njegovih komunikacij in zaščito anonimnosti do tretjih oseb. Psihoterapevt mora v terapiji čuvati zasebnost svojega življenja. Vsaj med trajanjem zdravljenja se mora terapevt vzdržati izventerapevtskih odnosov s pacientom in njegovo družino.

Člen 8: *Poklicna skrivnost*. Psihoterapevt je dolžan natančno spoštovati poklicno skrivnost o tem, kar mu je zaupano ali kar izve v okviru svojega dela. Dovoljeno je sporočanje in uporabljanje podatkov in s tem odstopanje od poklicne skrivnosti, če obstaja pisno soglasje pacienta ali upravičen razlog, ko pacient ne more sam dati soglasja zaradi svoje telesne ali duševne nezmožnosti in v vseh slučajih, ki jih predvideva zakonodaja. Upravičeni razlogi so lahko: potreba po zaščiti življenja, duševnega zdravja ali telesne integritete pacienta ali tretjih oseb in spolna zloraba otrok. Obveznosti iz tega člena obstajajo tudi po smrti pacienta ali če terapevt ni več član SDPP tako kot tudi če je odnos s pacientom prekinjen. Psihoterapevt se mora vzdržati pričanja, razen če je pacient ali njegov zakoniti zastopnik o tem obveščen in pisno soglaša. Obveznosti pričanja določajo zakoni, ki urejajo dolžnosti raznih poklicev in 13.točka Zakona Republike Slovenije o pacientovih pravicah. Le v skladu s tem psihoterapevt kot zdravstveni delavec lahko predloži sodišču in drugim ustanovam informacije o pacientu, če omenjene institucije to zahtevajo pisno. V primeru, da bi posredovane informacije bile v navzkrižju s pacientovimi interesi, lahko psihoterapevt to posredovanje zavrne.

Člen 9: *Varstvo zaupnosti*. Psihoterapevt mora strogo varovati zasebnost psihoterapije. Mora tudi zagotoviti zaščito tajnosti zapisov, zapiskov in posnetkov ali katerega koli drugega dokumenta v zvezi s poklicnim odnosom. Zavezati mora vse svoje zaposlene in sodelavce k isti poklicni skrivnosti in zagotoviti, da to spoštujejo.

Člen 10: *Zaščita mladoletnikov in invalidov.* V primeru, da so starši mladoletnika ločeni, mora psihoterapevt imeti soglasje za zdravljenje od obeh staršev, če so ohranili starševske pravice. Psihoterapevt mora obvestiti o splošnih značilnostih terapije, v skladu s starostjo in doseženo zrelostjo, tudi otroka ter psihično prikrajšanega odraslega in upoštevati njihovo mnenje.

Člen 11: *Odnosi s sorodniki.* Ko so odnosi s sorodniki pacienta nujno potrebni, morajo temeljiti na načelih strokovnosti. Psihoterapevt je usmerjen v iskanje polnega sodelovanja s starši, toda ob zagotavljanju ohranjanja settinga in pacientove zasebnosti. Posredovanje informacij sorodnikom ali tretjim osebam je mogoče le s soglasjem pacienta ali njegovega zakonitega zastopnika. Psihoterapevt mora vsekakor o tem poglobljeno razpravljati s pacientom in pridobiti njegovo soglasje. V primeru, da pacient to zavrne, mu je dolžan izraziti svoje mnenje in razložiti pacientu posledice tega. V primerih ko mora psihoterapevt zaradi upravičenih razlogov odstopiti od strokovne zaupnosti, mora oceniti izjemnost situacije, si prevzeti polno odgovornost za svoja dejanja in pri tem obrazložiti pacientu vzroke svoje izbire. Privolitev pacienta k sporočanju podatkov tretjim osebam ne obvezuje v to terapevta, če smatra, da bo to škodovalo pacientovemu dobrobitju.

Člen 12: *Znanstvene obveznosti.* Psihoterapevt se zaveda potrebe po nadaljnjem izobraževanju in je zato dolžan poglobljati študij psihoanalitične teorije in psihoterapevtske tehnike ter se zavzemati za njeno pravilno širjenje v kulturi in družbi. Redna udeležba pri dejavnostih SDPP in pri drugih strokovnih srečanjih so del njegove stalne izobrazbe. Zahteva se, da si prizadeva za dobro ime in ugled SDPP. Teoretična nesoglasja in tehnične razlike, ki spadajo v znanstveno razpravo, običajno nimajo deontološke razsežnosti.

Člen 13: *Omejenost znanja in tehnike.* Psihoterapevt se zaveda mej svojih sposobnosti in tehničnih metod. Zato ponuja le takšno pomoč in uporablja samo tiste metode, za katere je usposobljen. Na področjih, za katera se še niso izoblikovali priznani standardi, ravna z ustrezno previdnostjo, ki je potrebna za zaščito dobrobiti svojih pacientov.

Člen 14: *Psihoterapevtove težave.* Psihoterapevt se zaveda, da njegove resne osebne težave in konflikti lahko poslabšajo učinkovitost njegovega poklicnega delovanja. Za tovrstne osebne težave je primerno, da poišče nasvet usposobljene osebe, da ugotovi, ali bi moral začasno prekiniti ali omejiti obseg svojih poklicnih dejavnosti ali pa se odločiti za dodatno osebno terapijo.

Člen 15: *Javne objave.* Namen javnih objav in oglasov, ki jih naročajo člani SDPP je, da pomagajo potencialnim pacientom, da ustrezno izbirajo. Pri tem lahko psihoterapevt navede o sebi informacije kot so: znanstveni in/ali akademski naziv z navedbo institucije, na kateri je bil pridobljen; status člana SDPP in drugih strokovnih društev; naslov in telefonska številka; kratek seznam svojih psihoterapevtskih prijemov; jeziki, ki jih govori in uporablja; ustrezno pojasnjeno plačilo. Druge pomembne informacije so lahko vključene le, če ne vsebujejo zavajajočih neresničnih elementov ali pričanja pacientov o rezultatih njegovega dela. Psihoterapevt ne plačuje in ne ponuja kakih koristi predstavnikom sredstev komuniciranja v zameno za promocijo svojega poklica. Plačano oglaševanje mora biti označeno kot sponzorirano.

Člen 16: *Konflikt interesov*. Psihoterapevt ne sme neposredno ali posredno nekorektno iskati korist za lastno poklicno dejavnost (na primer s preusmerjanjem pacientov iz bolnišničnega sistema, v katerem je zaposlen, v svojo zasebno prakso). Ne prejema plačil za napotitev pacientov h kolegom.

Člen 17: *Vedenjske moralne in etične norme*. Psihoterapevt skrbi, da njegovo vedenje ne škodi ugledu njegovega poklica, družbenemu zaupanju v psihoanalitično psihoterapijo in SDPP.

Člen 18: *Odnosi s kolegi in sodelavci*. Odnosi med člani SDPP morajo temeljiti na korektnosti, lojalnosti in medsebojnem spoštovanju. Psihoterapevt lahko sprejme pacienta drugega kolega šele potem, ko je pacient to izrecno zahteval in obvestil oba terapevta. Psihoterapevt ne sme opravljati ali obrekovati svojih kolegov ali javno izražati negativnih sodb glede njihove kompetentnosti ali kakorkoli škodovati njihovemu poklicnemu dostojanstvu ali ugledu. Morebitni kontrast mnenj mora vedno potekati v okviru civilne razprave in kolegialno. Psihoterapevt se posluži pristojnosti sorodnih poklicev vsakič, ko je to v korist pacienta.

Člen 19: *Raziskave in eksperimentiranje*. Če psihoterapevt izvaja kake raziskave eksperimentalne narave, jih mora voditi po obveznih načelih nedotakljivosti integritete oseb. Subjekt mora za svojo udeležbo pri poskusu prosto, zavestno in pisno v to privoliti in biti izčrpno obveščen o ciljih poskusa, o metodah, ki se jih je uporablja, o koristih, o morebitnih tveganjih in o njegovi pravici, da se kadar koli iz tega umakne. V primeru mladoletnih oseb morajo privolitev izraziti starši ali zakoniti skrbniki. Psihoterapevt je vedno dolžan varovati zaupnost podatkov udeležencev raziskav.

Člen 20: *Znanstvene publikacije*. Član SDPP, ki uporablja osebne podatke pridobljene med strokovnim delom v publikacijah, na predavanjih ali drugih javnih situacijah, mora predhodno prejeti ustrezno soglasje pacienta ali v zadostni meri prikriti podatke, ki bi lahko razkrili pacientovo identiteto. V znanstvenih publikacijah ne smejo navedeni klinični ali raziskovalni podatki, ob uspoštovanju poklicne skrivnosti, biti neresnični ali izkrivljeni.

2. poglavje: PRESTOPKI IN SANKCIJE

Člen 21: *Disciplinske kršitve*. Disciplinske kršitve so: ravnanje člana društva, ki predstavlja kršitev Statuta društva in neizvrševanje sklepov organov društva, ki ima hujše posledice za interese in delovanje društva.

Deontološko nedovoljena dejanja so ravnanja člana SDPP, ki predstavljajo kršitev Etičnega kodeksa. Izrecno nedovoljena dejanja so:

- a) Zloraba moči napram pacientom ali njihovim sorodnikom.
- b) Dejavnosti, ki lahko vodijo do neupravičenih neposrednih ali posrednih koristi imovinske ali druge narave.

c) Ljubezenski in spolni odnosi s pacienti in/ali s tistimi, ki so v tesnem materialnem ali psihološkem odnosu z njimi.

d) Neupoštevanje diskrecije in tajnosti pri ustnih ali pisnih sporočilih, korespondenci - papirni ali elektronski in znanstvenih publikacijah. Izjeme pri tem določajo zakon in okoliščine višje sile.

e) Ugotovljene kršitve državnih zakonov, če niso v nasprotju s temi etičnimi pravili. V primeru spora drugi prevladajo nad prvimi.

f) Izvajanje psihoterapije v tako alteriranem psihičnem stanju, da to ogroža terapevtsko delo. V takem primeru podpora in pomoč, ki se lahko sprožita, potekata neodvisno od etične preiskave.

Člen 22: *Sankcije*. Kazni za etično nedovoljena dejanja so z ozirom na resnost lahko: a) ustni opomin b) pisni opomin c) začasni preklic društvenih funkcij d) dokončna razrešitev društvenih funkcij e) začasna prekinitve članstva ali kandidatskega statusa SDPP f) izključitev iz SDPP. Sankcije iz točk a) in b) neposredno uveljavlja EO. Sporočijo se predsedniku in so shranjene tajno v posebnem oddelku arhiva SDPP. O sankcijah, navedenih v točkah c) in d), na predlog EO odločajo društveni organi, ki so funkcije dodelili. Sankcijo iz točke e) odobri Izvršni odbor na predlog EO. Sankcijo iz točke f) odobri občni zbor članov na predlog EO na način, ki ga predvideva statut. Do reintegracije po sankcijah iz točk c) in e), ne more priti pred potekom dveh let in po tem, ko je EO ugotovil prenehanje pogojev, ki so povzročili sankcije.

3.poglavje: POSTOPKI

Člen 23: *Naznanila in prijave*. Naznanila in prijave članov, kandidatov ali društvenih organov, ki so jih avtorji napisali in podpisali, se naslovijo neposredno EO. Naznanila in prijave, ki prihajajo izven SDPP, morajo biti naslovljena na predsednika SDPP, ki jih posreduje EO. Anonimnih pritožb ni mogoče sprejeti. Če obstajajo resne in skladne informacije - ki pa nimajo značaja uradnega naznanila in prijave - o nezakonitem delu člana ali kandidata, imata Izvršni odbor ali Odbor za izobraževanje dolžnost, da s tem seznanita EO, ki potem sprejme ustrezne odločitve.

Člen 24: *Disciplinski postopek*. V roku 60 dni od prejema naznanila ali prijave se EO aktivira, nakar lahko sproži postopek tako, da najprej posluša pritožnika. Vedno morajo biti prisotni vsaj trije člani EO in pritožnik mora podpisati zapisnik razgovora.

Člen 25: *Preiskovalne dejavnosti in pristojnost za odklonitev*. Ob prisotnosti pomembnih znakov deontološko kaznivih dejanj EO sproži formalni postopek preiskave s pisnim in podrobnim sporočilom obtožencu (s priporočenim pismom). Povabi ga, da pride na srečanje v roku najkasneje 30 dni od dneva prejete sporočila. Osumljenec ima pravico odkloniti največ dva člana EO, ki jih nato Izvršni odbor nadomesti. Prav tako ima pravico, da predstavi obrambne pisne izjave in priče, poleg tega lahko izbere enega člana SDPP, ki mu bo pomagal v času trajanja postopka. Na sejah, ko se sprejemajo odločitve morajo biti prisotni vsi člani EO. Tajnik EO mora voditi zapisnik zasedanj. Odločitve sprejema EO z večino glasov.

Člen 26: *Ponovni poklic strank.* EO ima možnost ponovno poklicati stranke in nadaljevati postopek, dokler se ne v celoti izčrpno obravnavana zadeva.

Člen 27: *Arhiviranje postopka.* EO preuči pritožbe, pričanja in razpoložljive dokaze ter, kadar ni zadostnih dokazov o deontološko kaznivem dejanju, zaključi postopek, s katerim seznanjeni osumljenca in pritožnika. V treh mesecih se lahko postopek ponovno odpre, če se pojavijo novi elementi, tudi iz strani pritožnika. Po izteku tega roka se dokumentacija v zvezi z disciplinskim postopkom preda arhivu.

Člen 28: Zoper odločitev Etičnega Odbora ima prizadeti pravico do pritožbe na skupščino društva kot drugostopenjski organ odločanja v disciplinskem postopku. Odločitev skupščine društva je dokončna. Prizadeti je odločitvi obveščeni pisno v desetih dneh po skupščini.

Člen 29: *Aplikacija sankcij in predaja občnemu zboru članov.* EO v primeru sankcije predvidene v prvem odstavku 16.člena pod črko f) (izključitev iz SDPP) preko Izvršnega odbora pošlje vsem članom SDPP poročilo o zadevi, ki vsebuje dovolj podatkov, da ti lahko izrazijo pri glasovanju svoje mnenje. Poročilo mora biti poslano najmanj 60 dni pred občnim zborom SDPP.

Člen 30: *Odpoved osumljenca.* Morebitna odpoved članstvu iz strani člana, ki je predmet disciplinske preiskave, ne povzroči prekinitve postopka, tudi če dokončna odločitev ne bo potem imela disciplinskih učinkov. Če etični postopek vključuje kaznivo dejanje zoper SDPP ali po zakonu kaznivo dejanje, si SDPP pridržuje pravico vložiti tožbo ali poročati pristojnim organom.

Člen 31: *Obvestila o začasnem preklicu funkcij indisciplinskih sankcijah.* Previdnostni ukrepi začasnega preklica funkcije se sporočijo vsem članom. Ravno tako Izvršni odbor sporoči članom sprejete sankcije, ki jih predvidevajo točke c) d) in e) člena 16.